7/99

T.C.
BAŞBAKANLIK
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI
İhracat Genel Müdürlüğü

SAYI : B.02.1.DTM.0.02.04.01.101
KONU : Yazılı Soru Önergesi

06.02.03 7400

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 13/01/2003 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/99-390/2128 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları konusu, Kırklareli Milletvekili Sayın Mehmet S. Kesimoğlu tarafından tevcih edilen yazılı soru önergesinde belirtilen hususlara ilişkin cevabi görüş ekli notta sunulmaktadır.

Bilgilerine arz olunur.

Kürşad TÜZMEN
Devlet Bakanı

EK: Not (2 sayfa)

7/99

KIRKLARELİ MİLLETVEKİLİ SAYIN MEHMET S. KESİMOĞLU TARAFINDAN TEVCİH EDİLEN YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVABİ GÖRÜŞÜ İÇEREN NOT

SORU: Kırklareli İli sınır ticaretine ne zaman açılacaktır?

Kırklareli İli'nin sınır ticaretine açılmasına yönelik taleplerin değerlendirilebilmesi amacıyla, konunun ekonomik boyutunun yanı sıra ülkemizin başta AB ile tesis edilmiş bulunan Gümrük Birliği ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) çerçevesindeki uluslararası yükümlülükleri açısından da ele alınması gerekmektedir.

Malumları olduğu üzere, sınır ticareti uygulaması Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki sınır illerimizden yapılacak ihracatın artırılması ve ihtiyaçlarının bir bölümünün ithalat yoluyla daha düşük maliyetle karşılanması suretiyle bu bölgelerdeki ekonomik hayatın canlandırılarak, sınai ve ticari gelişmenin sağlanmasını amaçlamaktadır. Ancak, geçici bir süre için yapılarak zaman içinde tamamen ortadan kaldırılması için gerekli tedbirlerin alınması öngörülen sınır ticaretinin ön koşulları, sözkonusu uygulamanın ülke içerisinde vergi kaybı ve haksız rekabete yol açmaması; dış ticarette ise Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerine aykırılık teşkil etmemesidir.

Bu itibarla, konu aşağıda ifade edilen hususlar çerçevesinde genel olarak ele alındığında; sınır ticaretinin "gerçek kişi, esnaf ve yolcu beraberi uygulamasında belirtilen miktar ve değerleri geçmeyecek şekilde" gerçekleştirildiği takdirde, uluslararası yükümlülüklerimiz açısından herhangi bir sorun teşkil etmediği görülmektedir.

DTÖ mevzuatında, sınır ticareti açısından kapsamlı bir düzenleme bulunmamakla beraber, GATT 1994'ün XXIV. 3 (a) maddesinde konuya atıfta bulunularak, bu maddede ifade edilen kural ve disiplinlerin ülkelerin komşuları ile gerçekleştirecekleri sınır ticaretini engelleyici bir unsur olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmektedir. Bu itibarla, sınır ticareti, miktar ve yöntem bakımından "ayrımcı olmama (Most Favoured Nation -Ençok Kayrılan Ülke- kaydı)", "pazara giriş", "şeffaflık", "karşılıklılık" ve "haksız ticaretin önlenmesi" gibi DTÖ'nün temel prensiplerine aykırılık teşkil etmediği takdirde, DTÖ yükümlülüklerimiz ile uyumlu bulunmaktadır.

AB ile gerçekleştirilen Gümrük Birliği açısından ele alındığında, Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasında bir Gümrük Birliğinin tesisini öngören 1/95 sayılı Türkiye-AT Ortaklık Konseyi Kararı'nın 28. maddesinin Topluluk Gümrük Kodu'nu oluşturan 2913/93 sayılı Gümrük Kodu ve 2454/93 sayılı Gümrük Kodu Uygulama Yönetmeliği'ne yaptığı atıf uyarınca, Topluluk Gümrük Mevzuatına paralel hükümleri ihtiva eden 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve bu Kanun'un uygulama hükümlerini gösteren Yönetmelik'in yürürlüğe konulmuş bulunduğu ifade edilebilecektir.

Bu mevzuatın kabulünden önce yürürlükte bulunan 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nda, sınır rejimi ayrıca düzenlenmekte iken, AB'nin yukarıda bahsekonu mevzuatında ve buna uygun olarak oluşturulmuş bulunan muadili Türk mevzuatında sayılan gümrük rejimleri arasında sınır ticareti yer almamaktadır. Ancak, bahsekonu AB mevzuatının bazı bölümlerinde "frontier traffic" kavramı ile atıfta bulunulan sınır ticaretinin, belirli miktar ve değerleri geçmeyecek şekilde gerçekleştirilebileceğine hükmedildiği anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, Kırklareli İli, ülkemizin halihazırda bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) akdetmiş olduğu Bulgaristan sınırında yer almaktadır. Sözkonusu STA, 1 Ocak 1999 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, 1 Ocak 2002 tarihi itibariyle Bulgaristan ile ticaretimizde tüm sanayi ürünlerinin tabi olduğu vergiler karşılıklı olarak sıfırlanmıştır. Anılan ülke ile yapılan tarım ürünleri ticaretinde ise, 2001 yılı fiili dış ticaret verileri itibariyle, ithalatın % 60'lık, ihracatın ise % 42'lik bir bölümü tavizli rejimden yararlanmıştır.

Anılan STA'ya ilişkin hususların ele alındığı Ortak Komite'nin 16-17 Ocak 2003 tarihinde yapılan ikinci toplantısında, Bulgaristan tarafınca, ülkemizden gönderilen malların, Anlaşma'nın Menşe Protokolü'nden kaynaklanan bir prosedür uyarınca her biri 6.000 Euro'nun altında olacak şekilde parçalara ayrılarak vergi tahsilinden muaf tutulmasından duydukları rahatsızlık ifade edilerek, bu durumun Bulgar maliyesi için ciddi ölçülere varan vergi kayıplarına neden olduğu ileri sürülmüştür. Muhataplarımıza göre, söz konusu ticarette tarımsal ürünlerin büyük bir ağırlığı bulunmaktadır. Keza, Anlaşma ile tavize tabi kılınmış dahi olsalar, Bulgaristan'dan bazı tarımsal ürünlerin ithalatı bu defa ülkemizde rahatsızlık yaratmaktadır. Bunların başında, ceviz, bal ve bazı peynirler gelmektedir. Bulgar tarafı, bu ürünlerdeki tavizlerin geliştirilmesini talep etmekte ise de, bu tarafımızdan olumlu karşılanmamaktadır. Dolayısıyla, sınır ticaretinin tesis edilmesi bu ürünlerde ve halen tavize konu edilmemiş birçok tarımsal üründe ülkemize doğru yoğun bir harekete sebep olabilecektir.

Bu itibarla, mevcut STA kapsamında sanayi ürünlerinin tamamının gümrük vergisinden muaf olduğu dikkate alındığında, Kırklareli İli'nin sınır ticaretine açılmasının, ticaret hacmine ve ilin ekonomisine çok büyük bir katkısı olmayacağı düşünülmektedir. Buna mukabil, sınır ticareti uygulamasının bulunduğu Doğu ve Güneydoğu illerimizle sınırı olan ülkelerle Türkiye arasında herhangi bir STA düzenlemesi mevcut değildir. Kaldı ki, bu ülkeler DTÖ üyesi de değildir.

Yukarıda açıklanan gerekçeler ışığında, eşya ticaretinde gümrük formaliteleri gibi bürokratik işlemlerin varlığı ve belge kullanımı gibi engellerin yumuşatılması dışında, Kırklareli İli'nin sınır ticaretine açılmasının, İlin ekonomik gelişimini hızlandırmak bakımından öncelikli bir tedbir olmayacağı mütalaa edilmektedir.

Öte yandan, 1 Eylül 1999 tarihinden itibaren faaliyette bulunan ve ülkemiz ile birlikte Arnavutluk, Bulgaristan, Makedonya, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin de üyesi bulunduğu Balkan Ticareti Geliştirme Bölge Merkezi'nin Daimi Sekreteryalığı görevi İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME) tarafından yürütülmektedir. Balkan Ticareti Geliştirme Bölge Merkezi'nin kuruluş amacı ve temel faaliyetleri kapsamında İGEME teknik işbirliğine hazır bulunmaktadır.